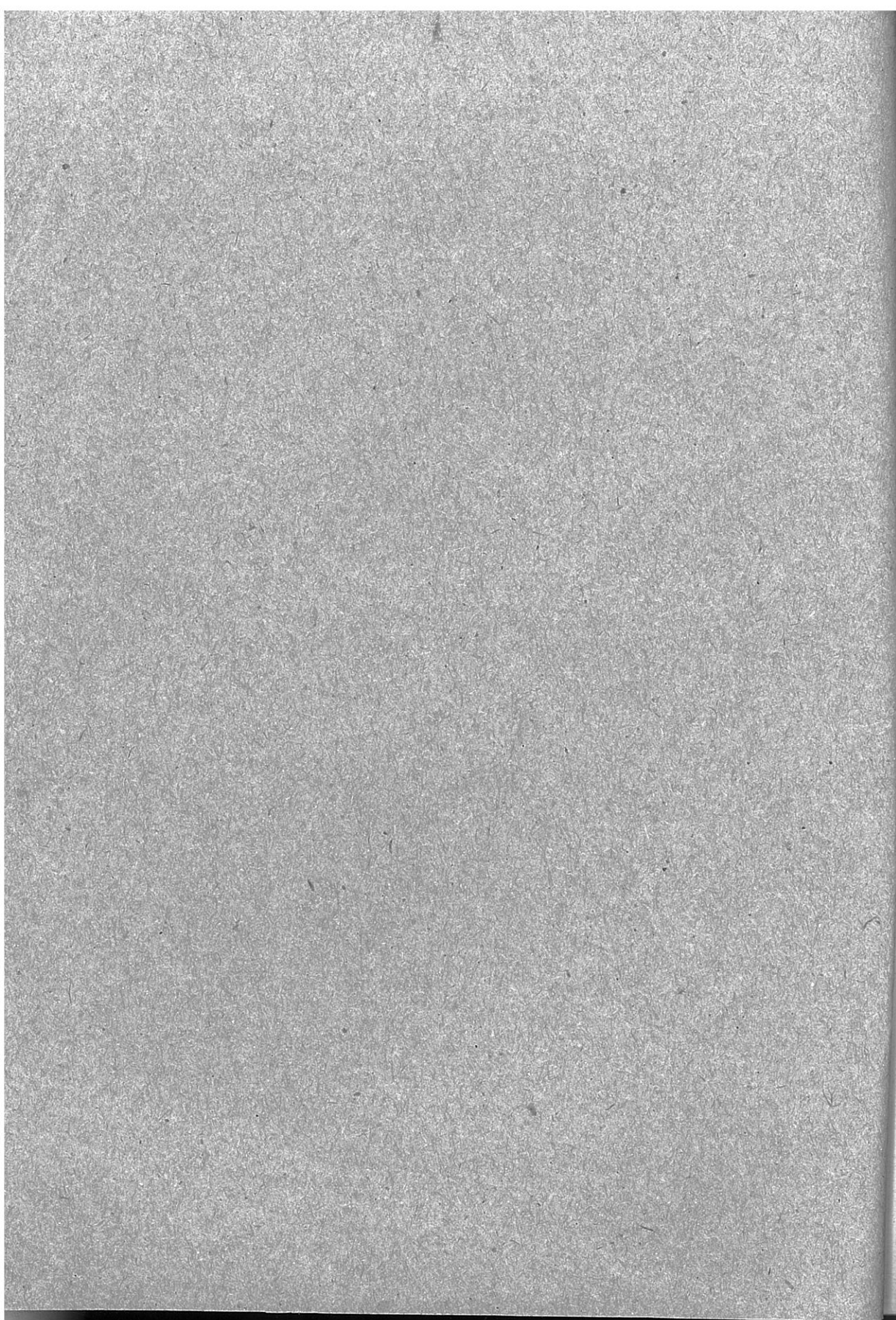

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန

မြန်မာကဗျာလက်ရွေးစင် သတ္တမတန်း

ခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်းသင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ

၂၀၁၆-၂၀၁၇

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန

မြန်မာကဗျာလက်ရွေးစင်

သတ္တမတန်း

အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်းသင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ

၂၀၁၆-၂၀၁၇

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ၊ အုပ်စု-၂၀၀၀၀၀

၂၀၁၆-၂၀၁၇ ပညာသင်နှစ်

အခြေခံပညာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ၏ မူပိုင်ဖြစ်သည်။ ။

အမှာစာ

မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးကို အဆင့်အတန်း မြင့်မားစေရန် ပညာရေး အစီအစဉ်သစ်ဖြင့် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ထိုအစီအစဉ်သစ်အရ အခြေခံပညာရေးကဏ္ဍတွင် မြန်မာစာ အခြေခံခိုင်ခံ့တောင့်တင်း၍ ကျွမ်းကျင်စွာတတ်မြောက်စေရန် မြန်မာစာသင်ရိုးကို ပြန်လည်ရေးဆွဲပါသည်။

အဆိုပါသင်ရိုးအရ အခြေခံပညာအလယ်တန်းအဆင့် မြန်မာစာ သင်ကြားခြင်း၏ ရည်မှန်းချက် ကို အောက်ပါအတိုင်း ချမှတ်သင်ကြား မည်ဖြစ်ပါသည်-

- ၁။ စာဖတ်၍ နားလည်စေရန်နှင့် နားလည်သည်ကို ရှင်းလင်း ပြောပြနိုင်စေရန်။
- ၂။ ဝေါဟာရကြွယ်ဝစေရန်၊ စကားအသုံးအနှုန်းများ နားလည်စေရန်နှင့် မှန်ကန်စွာ သုံးတတ် စေရန်။
- ၃။ ဝါကျသဘောကို နားလည်စေရန်နှင့် ဝါကျဖွဲ့ပုံမှန်ကန်စေရန်။
- ၄။ သဒ္ဒါစည်းကမ်းနှင့်အညီ ပြေပြစ်ရှင်းလင်းစွာ ရေးတတ်စေရန်။
- ၅။ စကားပြေနှင့် ကဗျာများကို လေ့လာတတ်စေရန်။

အထက်ပါ ရည်မှန်းချက်နှင့်အညီ အခြေခံပညာ အလယ်တန်းဆင့် သတ္တမတန်းတွင် သင်ကြား နိုင်ရန် မြန်မာကဗျာလက်ရွေးစင်ကို ရွေးချယ်ပြုစုပါသည်။

ကဗျာများရွေးချယ်ရာတွင် ပျို့၊ လင်္ကာ၊ ရတု၊ ဒွေးချိုး၊ လေးချိုး၊ လွမ်းချင်း၊ အိုင်ချင်းစသည့် ကဗျာပုံစံများအပြင် ကောက်စိုက်တေး၊ မောင်းထောင်းတေး၊ သျှိုးလိုက်၊ စည်တော်သံ၊ တိုင်းရင်းသားတေး စသည်များကိုပါ ရွေးချယ်ထားပါသည်။

ကဗျာပါ အကြောင်းအရာများတွင် ဆုံးမစာ၊ အမျိုးသားလှုပ်ရှားမှု၊ ကျေးလက်ခလေ့၊ သဘာဝ အလှစသော အကြောင်းအရာမျိုးစုံ ပါဝင်ပါသည်။

ကဗျာသည် ရွတ်ဖို့၊ ဖတ်ဖို့ဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာကို အဖြတ်အတောက် အရပ်အဆိုင်း မှန်မှန်၊ ဌာန်ကရိုဏ်းကျကျ ရွတ်ဖတ်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ကဗျာကို ရွတ်ဖတ်ခြင်းဖြင့် ကဗျာသည် နှစ်သက်ဖွယ် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်လာပါသည်။

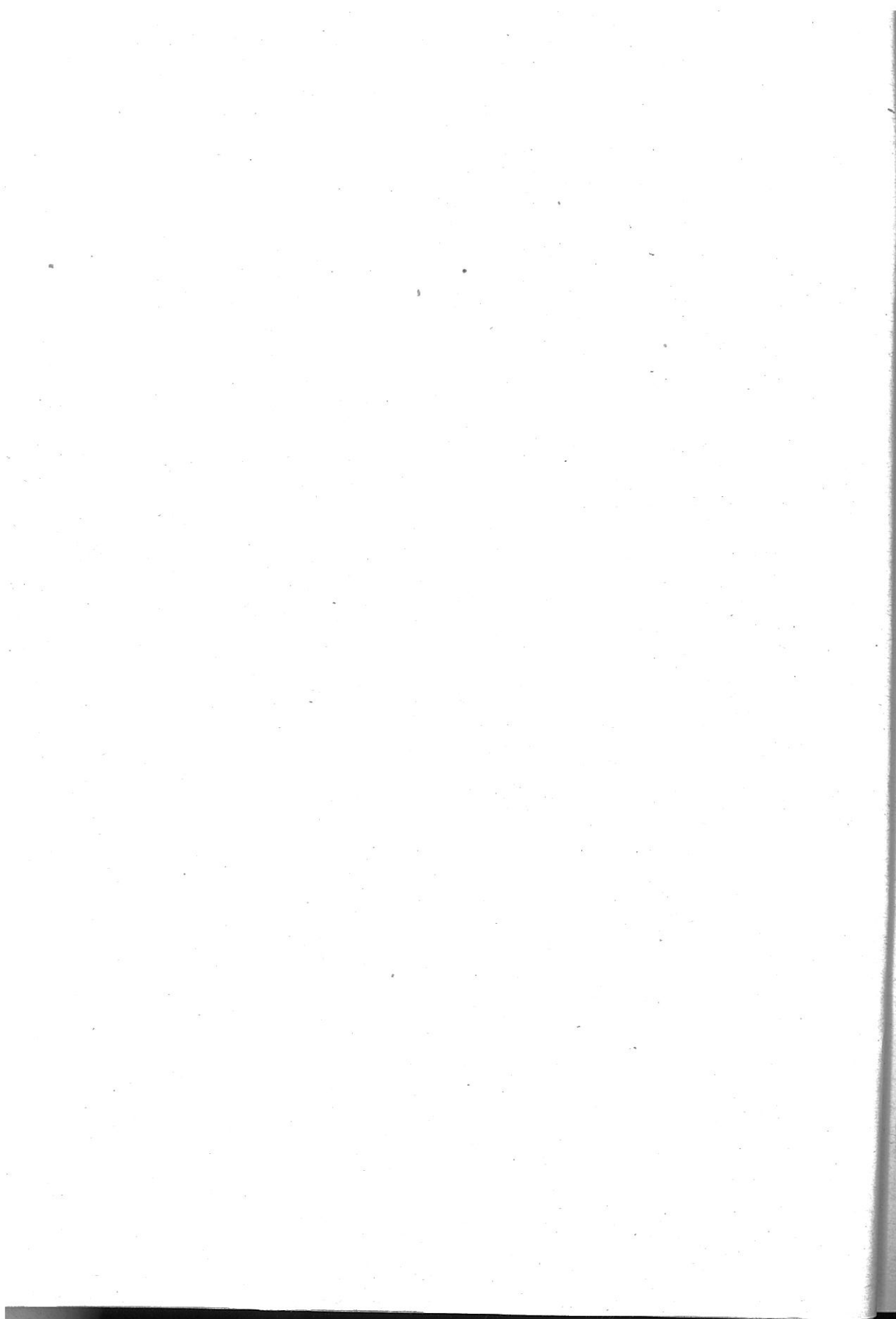
ကဗျာရေးဖွဲ့ရာတွင် စကားအသုံးအနှုန်းများကို ရွေးချယ်စီကုံးလေ့ ရှိပါသည်။ ကဗျာတွင် သုံးနှုန်းထားသော စကားလုံးများမှာ တိတိကျကျ ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ်ရှိသော စကားလုံးများ ဖြစ်ပါသည်။ အံဝင်ခွင်ကျ သုံးထားသော စကားလုံးများဖြစ်၍ ကဗျာပါ စကားအသုံးအနှုန်းများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ဝေါဟာရကြွယ်ဝလာပြီး စကားအသုံးအနှုန်းများ မှန်ကန်စွာ သုံးတတ်လာနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ရှင်မဟာသီလဝံသ၊ ရှင်မဟာဓမ္မသာရာ၊ လောကသာရ ဆုံးမစာများသည် စာရိတ္တမြင့်မားမှု၊ အတောက်အကူပြုသော ကဗျာများဖြစ်သည်။ အမျိုးသားလှုပ်ရှားမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားတေးကဗျာများသို့ မျိုးချစ်စိတ်နှင့် တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးမှုကို ပေးစွမ်းနိုင်သော ကဗျာများဖြစ်သည်။ ကောက်စိုက်၊ မောင်းထောင် သျှိုးလိုက်စသော ကျေးလက်ဓလေ့တေးကဗျာများသည် အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများကို ချစ်မြတ်နိုးလာစေနိုင်သော ကဗျာများဖြစ်သည်။ သဘာဝအလှကဗျာများသည် စိတ်ကြည်နူးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသော ကဗျာများဖြစ်ပါသည်။

ဆရာ ဆရာမများသည် ကဗျာအလှ၊ ကဗျာရည်မှန်းချက် ကဗျာ အတွေးကို တပည့်တို့ ခံစားသိမြင်အောင် လမ်းညွှန်သင်ကြားဖို့ ကြိုးစားအားထုတ်ကြစေလိုပါသည်။

မာတိကာ

ကဗျာအမည်	ရေးသူ	စာမျက်နှာ
၁။ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရဆုံးမစာ	ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ	၁
၂။ လောကသာရ	ရခိုင်သူမြတ်	၃
၃။ မောင်စစ်သည်	အမည်မသိ ရှေးစာဆို	၅
၄။ တို့ရွာအလိုက်	ဦးဆောင်း	၇
၅။ စံပယ်ပန်း	ဦးပုည	၈
၆။ မောင်းထောင်းသံ	အမည်မသိ ရှေးစာဆို	၉
၇။ နေဝင်စ ချိုးမရယ်ကူ	အမည်မသိ ရှေးစာဆို	၁၀
၈။ မန်းတောင်ရိပ်	အမည်မသိ ရှေးစာဆို	၁၂
၉။ ကျွဲကျောင်းသံ	အမည်မသိ ရှေးစာဆို	၁၃
၁၀။ နွားညီနောင်	သတိုးပီယ	၁၅
၁၁။ ပိုးစုန်းကြူး	လယ်တီပဏ္ဍိတ ဦးမောင်ကြီး	၁၇
၁၂။ အမေ	ငွေတာရီ	၁၈
၁၃။ ပညာသည်	မိုးစည်	၁၉

ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ ဆုံးမစာ

- ၁။ ဟုတ်သောအကြံ။ မှန်သောအကျင့်
သင့်သောအယူ၊ ဖြူသောနှလုံး
သူတော်ထုံးကို
စွဲသုံးသောထွေ၊ မှန်လှစေ။
- ၂။ ကျိုးကြောင်းစကား၊ ပြောဆိုငြားသော်
လျင်လျားဆွေးနွေး၊ ဆိုရေးလိမ္မာ
ပညာရှိအား၊ ကိုယ်တိုင်သွား၍
စကားလိုက်လျော၊ စစပြော၍
နိုးနှောလေ။
- ၃။ ငါ၏စိတ်တွင်
ထင်၏မလွဲ၊ လိပ်ခဲတည်းလည်း
ဟုတ်တည်းဧကန်၊ အာမသန်နှင့်
မှန်သည်တစေ၊ မရှိချေ။
- ၄။ မှတ်ဖွယ်မှတ်ရာ၊ ထိုထိုစာကို
ရှာ၍မပြတ်၊ အိမ်တွင်ဖတ်။
- ၅။ ဖတ်ပြန်သော်ကား၊ ဖတ်ဖန်များက
သားမယားပင်
သိမြင်ကင်းကွာ၊ မလိမ္မာလည်း
စာပေစကား၊ နေ့တိုင်းကြားက
ထူးခြားလိမ္မာ၊ ရှိသည်သာတည်း။
- ၆။ ရင်ဝယ်ဖြစ်ငြား၊ မွေးသည်သားကို
မယ်ဘွားမိခင်၊ ဆုံးမသင်သို့
အကြင်ဆရာ၊ တို့သူငါကို
လိမ္မာစေကြောင်း၊ ကောင်းပါစေလို
ဆိုပါသမျှ၊ ဩဝါဒကို
နားမျှမထောင်၊ မကြားယောင်သို့
မောင်တို့ပြုက၊ ယခုပစ္စုပ္ပန်
နောင်သံသရာ၊ ဆက်များစွာ၌

ချမ်းသာမည်ရေး၊ အလွန်ဝေးသည်
 သေဘေးမလွဲ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ
 ရွှေခဲဘယ့်နှယ်၊ အသွယ်သွယ်ကို
 လွဲဖယ်ကြံစည်၊ လွတ်ပါမည်။

လင်္ကာ

ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ

ခက်ဆစ်အဖွင့်

၁။	ထုံး	=	လိုက်နာစံပြုစရာနည်းလမ်း၊ အစဉ် အလာ။
၂။	လျင်လျား	=	အလျင်အမြန်။
၃။	နှိုးနှော	=	ဆွေးနွေးသည်။ တိုင်ပင်သည်။
၄။	လိပ်ခဲတည်းလည်း	=	စွဲမိစွဲရာကိုမလွတ်ဘဲ မြဲစွာတွယ်တာ သောအားဖြင့်။
၅။	ဟုတ်တည်း	=	ဟုတ်သည်။ မှန်သည်။
၆။	ဧကန်	=	အမှန်။
၇။	တစေ	=	အမြဲ။
၈။	ဩဝါဒ	=	ဆုံးမစကား။
၉။	ပစ္စုပ္ပန်	=	ယခု။ မျက်မှောက်။
၁၀။	သံသရာ	=	အဖန်တလဲလဲမပြတ် ကျင်လည်ရာ ဘဝအစဉ်။
၁၁။	ဝဋ်	=	ပြုခဲ့မိသော မကောင်းမှုအကျိုးကို ခံစားရခြင်း။
၁၂။	ရွှေခဲ	=	ရွှေတုံးရွှေခဲကဲ့သို့ မြတ်နိုးဖွယ်သောသား။

လောကသာရ

၁။ အသက်ရှည်စွာ၊ အနာမဲ့ကြောင်း
ကောင်းလှစေချင်
ပဲ့ပြင်နိစ္စ၊ ကွပ်ဆုံးမသား
မိဘဆရာ၊ စကားနာ၍
ကျမ်းစာသိမြင်၊ တတ်အောင်သင်လော့။
ပေါ်လွင်မပြု၊ ကောင်းရာတုလျက်
ကောင်းမှုမြတ်နိုး၊ ကောင်းအောင်ကြိုး၍
ကောင်းကျိုးကိုယ်၌ တည်စေမင်း။

၂။ မိခင်ဖခင်၊ ကျေးဇူးရှင်ကို
ချစ်ခင်မြတ်နိုး
ဂူပုထိုးသို့၊ ရှိခိုးဦးတင်
ကြည်လင်မြတ်လေး၊ သိမ်းမြန်းမွေး၍
လုပ်ကျွေးခယ၊ ရှိတုပ်ကွလျက်
ကြီးထသက်အို၊ မျိုးဆွေကိုလည်း
ကြည်ညိုညွတ်တိမ်း၊ ပိုက်ထုပ်သိမ်း၍
မယိမ်းစင်းလျင်း ငြိမ်းစေမင်း။

၃။ ထုံးတီးနည်းနာ၊ အဖြာဖြာ၌
ပညာရှာမှီး၊ မကြီးသက်ရွယ်
အငယ်သော်က၊ ကြီးလုံလလျက်
တုပ်ကွပုဆစ်၊ ဆရာစစ်၌
ကြောက်ချစ်ရိုသေ၊ လုပ်ကျွေးထွေဖြင့်
စာပေတတ်ကြောင်း၊ တချောင်းချောင်းလျှင်
ခြိမ်းမောင်းသည်းခံ၊ ဆရာထံ၌
သင်အံ့ကျက်လေ့၊ တစ်နေ့တစ်ပါး

မှတ်သားလေလော့၊ ဝမ်းထဲခွေ၍
 အထွေအထူး၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို
 ဆည်းပူးသိမြင် ကြွယ်စေမင်း။

ပျို့

ရခိုင်သူမြတ်

ခက်ဆစ်အဖွင့်

- ၁။ ပဲ့ပြင် = ဆုံးမသည်။ သွန်သင်သည်။ ဖြောင့်မှန် ကောင်းမွန်အောင် လုပ်သည်။
- ၂။ နိစ္စ = အမြဲ။
- ၃။ ကွပ် = ဆုံးမပဲ့ပြင်သည်။ လိမ္မာအောင်လုပ်သည်။
- ၄။ ပေါ်လွင် = ပေါ့ဆသည်။ ဘာကိုမျှဂရုမစိုက်။
- ၅။ ကြိုး = ကြိုးစားသည်။
- ၆။ ဂူ = လိုက်ခေါင်းခံ၍ အုတ်အင်္ဂါတေတို့ဖြင့် တည်ဆောက်အပ်သော ဘုရား။
- ၇။ ပုထိုး = ဓာတ်တော်မွေတော် စသည်တို့ကို ဌာပနာ၍ အုတ်ကျောက် စသည်ဖြင့် တည်ထားသော မုခ်ပေါက် သို့မဟုတ် မုခ်ယောင် ပါရှိ သောစေတီ။
- ၈။ သိမ်းမြန်း = ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည်။
- ၉။ တုပ်ကွ = ရှိသေလေးစားသည်။ ညွတ်တွားခယသည်။
- ၁၀။ ပိုက်ထုပ် = ထိန်းသိမ်းသည်။
- ၁၁။ စင်းလျင်း = အမြဲ။ မပြတ်မလပ်။
- ၁၂။ ထုံးတီး = ရှေးထုံးဟောင်း။
- ၁၃။ ချောင်းချောင်း = အမြဲမပြတ် အရိပ်အခြည်ကြည့်၍။
- ၁၄။ ခြိမ်းမောင်း = ဆူပူကြိမ်းမောင်းသည်။
- ၁၅။ ဝမ်းထဲခွေ = ဝမ်းထဲ၌ မှတ်သားနှလုံးသွင်းသည်။

မောင်စစ်သည်

ချစ်တဲ့သူငယ်လေ . . .

သူငယ်ချင်းကောင်း၊ ယောက်မတို့လေ . . . ။

တညှိုးငယ်မှ ရော်ရော်

နှမလေး ဝေးကမျှော်သည်

ငယ်ဖော်ပေါင်းငဲ့၊ လည်ညောင်းငဲ့။

တညှိုးငယ်မှ ခွေခွေ

အလွမ်းရှိန်နှင့်၊ မယ်အိမ်နေသည်

ညောင်ရေလောင်းငဲ့၊ ဆုတောင်းငဲ့။

ရောက်လွယ်စေချင်

ကိုယ်တိုင်သွားလို့၊ ဘုရားတင်သည်

သင်ပန်းနှင့်၊ ရေချမ်းနှင့်။

နံနက်တိုင်လည်း၊ နံနက်တခြား

မောင်စစ်သည်ငယ်၊ ရောက်မယ်လားရှင့်။

ညနေတိုင်လည်း၊ ညနေတစောင်း

မောင်စစ်သည်ငယ်၊ ရောက်လွယ်ကောင်းငဲ့။

တပေါင်းငယ်မှ တဖော်

အောင်ပွဲခံလို့၊ ပြန်ချိန်တော်ကို

မယ်မျှော်လိုက်ကဲ့

ဗိုလ်ပေါင်းငယ်မှ ဝန်းရံ၊ ရဲမက်ပုံမှာ

စိတ်ကုန်အောင်မယ်ချစ်တဲ့၊ မောင်စစ်သည်လေး။

အိုင်ချင်း

အမည်မသိရှေးစာဆို

ခက်ဆစ်အဖွင့်

- ၁။ ယောက်မ = ယောင်းမဟု အသံထွက်ပါ။ မိန်းမအချင်း ချင်းရင်းနှီးချစ်ခင်သဖြင့်
ခေါ်ဝေါ်သော အာလုပ်စကား။
- ၂။ ငဲ့ = ရဲ့။
- ၃။ ဗိုလ်ပေါင်း = လူအများ။ လူအပေါင်း။
- ၄။ ဝန်းရုံ = သိုက်သိုက်ဝန်းဝန်း။ တစုတဝေး။
- ၅။ စိတ်ကုန် = အစွမ်းကုန်။

တို့ရွာအလိုက်

မိုးမသောက်ခင်က
 ခလောက်ကယ် ဂျောင်ဂျင်
 လုပ်ငန်းငယ်ပြင်သည်
 ချောင်းရေယဉ် သွင်သွင်စီးပါလို့
 ကောက်ကြီးစပါးနံ့က
 သန်လှတယ်လေး။

သို့အရာမူ
 တို့ရွာအလိုက်၊ ချွေးပြိုက်ပြိုက်ကယ်နှင့်
 ကောက်စိုက်မှုဟန်၊ သူ့အပြန်ကို
 ထမင်းခံမြေလုပ်၊ အင်စောင်တုတ်နှင့်
 ဆူးပုပ်ကယ်ရွက်ညှိ
 ဆီမခတ်သော်လည်း၊ တလတ်ကယ်ချိုလှတယ်
 မင်းပျိုတို့ ခုချိန်ခါကို
 စားစရာဝါမပြောပါဘု
 ပေါလှတယ်လေး။

လွမ်းချင်း

ဦးဆောင်း

ခက်ဆစ်အဖွင့်

- ၁။ ဂျောင်ဂျင် = ခလောက်မြည်သံ။
- ၂။ ကောက်ကြီး = စိုက်သည့်ရက်မှ ရက်ပေါင်း ၁၇၀-၂၀၀ အတွင်းမှည့်သော သက်ကြီးစပါး တစ်မျိုး။
- ၃။ ထမင်းခံ = ထမင်းထည့်စရာခွက်။
- ၄။ အင်စောင်တုတ် = ဟင်းရုံထည့်သော အနားထူထဲသည့် မြေအင်တုံး။

စံပယ်ပန်း

ပန်းစံပယ်

နန်းလယ် မပေါ်ခိုက်ဟာမို့

အလိုက် တော်တန်သင့်ရုံပါ

ခံပွင့်ကို ကုံး။

နန်းရဝေ

မန်းမြေမှာ စံပယ်လှိုင်တော့

ခံပန်းခိုင် ယာယီ ရွှေတယ်

တောလှေရွာသုံး။

ဒွေးချိုး

ဦးပုည

ခက်ဆစ်အဖွင့်

၁။ ရဝေ

= နန်းတော်အိမ်တော်တို့၏အဆောင်။ မြင့်မြတ်သောတိုက်ခန်းနေရာ။

၂။ ယာယီ

= အတည်အမြဲ မဟုတ်ဘဲ အခိုက်အတန့်ကာလ။

မောင်းထောင်းသံ

လက်ဆုံတွေ ချပါလို့၊ ဟန်ကျအောင်စီ။
ရွှေနောင်သူ ပျိုအပေါင်းရယ်၊ မောင်းကျောက်ကိုချီ။
ချီးကျူးငယ်သီ၊ ညီအောင်ပ အချက်ပေး။
ပျော်ရွှင်ရွှင် ယဉ်ယဉ်တွဲပါလို့၊ နွဲကြစို့လေး။

ဟိုရှေ့က ဆူညံဆူညံ၊ ဘာသံလို့မေး။
မေးပါနဲ့အေး၊ ရွှေနောင်သူ အလှူပေးတယ်
မောင်းသံတဲ့လေး။

ဟိုရှေ့က နီရွှေရွှေ၊ နေထွက်ပြီလေ။
ဟုတ်ပါဘူးအေး၊ ဖန်ဆွတ်ရေ သက်န်း။
ရဟန်းတွေ ဆွမ်းခံကြတယ်
လောင်းလာကြစမ်း။

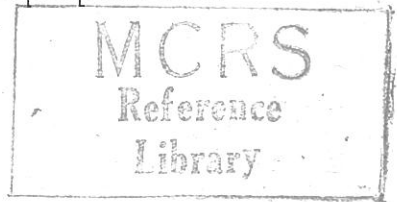
ပျိုလေးတို့အိမ်စွန်း၊ ကျွန်းဆယ့်နှစ်ပင်
စောင့်ရှောက်စေချင်။
မပြုပြင် ရှင်အောင်မွေးပါ
မယ်နှင့်မောင် ကံဆိုင်ကြရင်
ကျောင်းတိုင်ဖို့လေး။

မောင်းတေးချင်း

အမည်မသိရှေးစာဆို

ခက်ဆစ်အဖွင့်

- ၁။ ရွှေနောင်သူ = ဟုမ္မလင်းမြို့နယ် အပါအဝင် နောင်ပါးကျစ် ရွာသူ။
- ၂။ လက်ဆုံ = လက်ဖြင့်ထောင်းရသော ဆန်ဖွပ်မောင်းဆုံ။
- ၃။ ချီးကျူး = အစချီသီကျူးသည်။
- ၄။ ဖန်ဆွတ်ရေ = သစ်ခေါက်ပြုတ်ရည်ဖြင့် အရောင်ဆိုးထား သော။
- ၅။ ကံဆိုင် = ကံဆုံသည်။

နေဝင်စ ချိုးမ ရယ်ကူ

နေဝင်စ

ချိုးမရယ်ကူ

တောသူမလေး အဝေး။

စာကိုသာ စာကိုတ်လို့

ကူရှာသလော ကူသလော။

ရေကိုသာ ရေကိုတ်လို့

ကူရှာသလော ကူသလော။

နွားကျောင်းသားငယ်

ကျော့ကွင်းရယ်တည်

ဘယ်... ဘယ်ကို... ဘယ်ကိုရယ်မိ

ခြေကိုမိလို့။

ဘယ်... ဘယ်ကို... ဘယ်ကိုရယ်နှက်

လည်ပင်းအထက်

ခေါင်းကိုနှက်လို့။

ဘယ်... ဘယ်ကို... ဘယ်ကိုရယ်ခွဲ

ရင်ကိုခွဲလို့။

ရှားမီးခဲတွင်၊ ရဲရဲငယ်ကင်

အကျွန်မမြင်ဝံ့ပါပြီကလား။

ရွှေချိုးဖိုရယ်လေ

မယ့်လင်သား။

ရုပ်သေးသီချင်း

အမည်မသိရှေးစာဆို

ကော်ဆစ်အဖွင့်

- ၁။ ကူ = ချိုးငှက်တွန်မြည်သည်။
- ၂။ အဝေး = လွမ်းဆွတ်မြည်တမ်းသော အသံ။
- ၃။ ကျော့ကွင်း = သားရဲတိရစ္ဆာန်ကို ကျော့ဖမ်းရန် ကြိုးကွင်း။
- ၄။ ရှားမီးခဲ = ရှားသားကို မီးရှို့၍ရသော အလွန်ပူပြင်းသည့် မီးခဲ။

မန်းတောင်ရိပ်

အသက်ကလေးရယ်တဲ့ ရှည်စေလို။

မြနန္ဒာ ရေညိုသမ်းတယ်

မန်းတောင်ရိပ်ခို။

ခေါင်းလောင်းသံ ချိုချိုနဲ့

ရွှေပဟိုရ် စည်သံဟိန်း (တယ်)။

ဘေးရန်ကငြိမ်း။

လေးချိုး

အမည်မသိရှေးစာဆို

ခက်ဆစ်အဖွင့်

- ၁။ မြနန္ဒာ = ရေကြည်လင်နေသော မဟာနန္ဒာကန်။
- ၂။ မန်းတောင် = ဟန္တလေးတောင်။
- ၃။ ပဟိုရ် = မြန်မာမင်းများ လက်ထက်က အချိန်နာရီ ကို ဖော်ပြရန် တီးခတ်သောစည်။

ကျွဲကျောင်းသံ

ပတ္တလာယေ၊ ရှိင်-ရိုင်။
 ကြိမ်သားတုတ်ကို၊ နနှောင်းကိုင်၊ ကယိုင်ကပါး
 နှင်းမြိုင်မြိုင်တေ၊ တောင်ကျိုင်ကြားမှာ
 ကျွဲကျောင်းလားရေ။
 အစ်ကိုမပါ၊ ညီမပါ
 ကြိမ်းသားတုတ်ကို၊ နနှောင်းကိုင်၊ ကယိုင်ကပါး
 နှင်းမြိုင်မြိုင်တေ၊ တောင်ကျိုင်ကြားမှာ
 ကျွဲကျောင်းလားရေ။
 ဟူး ရေ ရေ ဟူး။

ထွေတောင်ဒေတောင်၊ ချောင်မြောင်တစ်လွှား
 ပိုးပစိုင်းသံ၊ ညံသသွား
 တောသံလီသံ၊ မဆူညံ
 နှင်းသံဖြဖြောက်၊ ပပေါက်ဖောက်သို့ကြားရရေ။
 ကြောင်တောင်ကြောင်၊ နက်ပြောင်ခလောင်း
 တောဘယံမှာ၊ သာငြိမ့်ညောင်းယုာ ကြားရရေ။
 ဟူး ရေ ရေ . . . ဟူး။

ရနိုင်တေး

အမည်မသိရှေးစာဆို

ခက်ဆစ်အဖွင့်

၁။	ပက္ကလာ	=	ရခိုင်တွင်ယောက်ျားတို့ အဆောင်းများသော ကျောက်ထုလုံအောင် ဆောင်းသည့် ခမောက်ရှည်။
၂။	ရိုင်ရိုင်	=	လှပတင့်တယ်ယဉ်ကျေးသည်။
၃။	နနှောင်း	=	မြဲမြံစွာ။
၄။	ကယိုင်ကပါး	=	ကယိမ်းကပါး။
၅။	တောင်ကျိုင်ကြား	=	တောင်ချိုင့်ကြား။
၆။	ကျွဲကျောင်းလားရေ	=	ကျွဲကျောင်းသွားသည်။
၇။	ဟူးရေရေဟူး	=	အော်ဟစ်သံ။
၈။	ထွေတောင်ဒေတောင်	=	ဟိုတောင် ဒီတောင်။
၉။	ပိုးပစိုင်း	=	ပုစဉ်းရင်ကွဲကောင်။
၁၀။	ညံသသွား	=	ဆူညံနေသည်။
၁၁။	လီသံ	=	လေတိုက်သံ။
၁၂။	ဖြဲဖြောက်	=	ဖြောက်ဖြောက်မြည်သောအသံ။
၁၃။	ပပေါက်	=	ပေါက်ပေါက်။
၁၄။	ခလောင်း	=	ခလောက်။
၁၅။	တောဘယံ	=	တောင်ကမ်းပါးယံ။
၁၆။	ပျာ	=	ပြီးလျှင်

နွားညီနောင်

ညိုကုန်းယံ ချောက်နံဘေးမှာလ
တို့ဘုန်းကံ အလျောက်မွေးရောထင်
တစ်ခေါက်ပြေးမှဖြင့် မိုးထိုးမယောင်
ခလောက်ကလေးရယ်တဲ့ ခိုးခိုးဒေါင်။

နှစ်ကိုယ်ချို့တာကြောင့်
ချို့ဘို့တူ နွားပြာတုတ်တွေနဲ့
ပျိုတို့လူ ယာမလုပ်တယ်
အားထုတ်မယ့် မောင်မှာနော်ကွယ်
ဝါးခုတ်တဲ့တောင်။

ဟဲ့ဆိုကာ ကြိမ်တံမြောက်မှဖြင့်
လှည့်လိုရာ တိမ်ယံရောက်နိုင်ခဲ့
အိမ်ခြံပေါက်ပါတဲ့ နွားညီနောင်
စားအီအောင်ဗျ ညနေစောင်း
အားစည်အောင်ပ ဝစေကျောင်း။

ဆောင်ခွင့်ကိုရွယ်
မောင်နှင့်မယ် တူယှဉ်တွဲပါလို့
နောင်တင့်တယ် လူမြင်ရဲခါမှ
ယူငင်ကာ ချူဆင်လို့ဆွဲပျံမယ်
ပွဲဝင်မယ့် ချောင်းသူရဲ့
လှည်းယဉ်နဲ့မောင်း။

လေးချိုး

သတိုးပီယ

ခက်ဆစ်အဖွင့်

- ၁။ ညိုကုန်းယံ = ညိုမှိုင်းသော ကုန်းရိုး။
- ၂။ ချိုဘို့တူ = ဦးချိုလည်းတူ၊ ဘို့လည်းတူသော။
- ၃။ နွားပြာတုတ် = တုတ်ခိုင်သော နွားပြာ။
- ၄။ တိမ်ယံရောက် = တိမ်ဖျားရောက်။
- ၅။ လှည်းယဉ် = အမြန်မောင်းနှင်နိုင်ရန်နှင့် သက်သာစွာ စီးနင်းနိုင်ရန်ပြုပြင် တည်ဆောက်ထားသော ပေါ့ပါးသည့်လှည်း။

ပိုးစုန်းကြူး

တောင်ပံကွန်မြူး၊ ပိုးစုန်းကြူး၊ အထူးတဆန်းပင်။
အရောင်တွဲတွဲ၊ ထွန်းလင်းခဲ့၊ မီးရဲ့ပမာသွင်။
ပျင်းရိလျက်သာ၊ အိပ်နေပါ၊ ရောင်ဝါမပေါ်လွင်။
ထိုနည်းတူစွာ၊ လူတို့မှာ၊ ပမာနှိုင်းဆင်ခြင်။
ကိုယ်နှင့်ဆိုင်ဘိ၊ အလုပ်ရှိ၊ လျှိုငြိရုဏ်ရောင်ထင်။
ကမ္ဘာတိုက်ဘောင်၊ အလုပ်ရောင်၊ ထွန်းပြောင်အမြဲပင်။
ပျင်းပျင်းရိရိ၊ အိပ်နေဘိ၊ မရှိအလုပ်ခွင်။
မှေးတေးမှိုန်တိမ်၊ သေးသိမ်သိမ်၊ အရှိန်ကင်းလိမ့်ပင်။
လူဖြစ်ပါခဲ့၊ အရှိန်မဲ့၊ တကယ့်နွားအသွင်။
အပျင်းရောဂါ၊ စွဲကပ်လာ၊ မြန်စွာကုဖို့ပြင်။
မကုစားဘဲ အပျင်းစွဲ၊ ငမွဲငန့်ပင်။

သံပေါက်

လယ်တီပဏ္ဍိတ ဦးမောင်ကြီး

မိုးယံမှာ ကြယ်တစ်ပွင့်
 ပြုံးဝင့်လို့ စိန်သဖွယ်
 ဝင်းလက်လှတယ်။
 မိုးပေါ်ကကြယ်၊ မထယ်လားမောင်မေး။
 ‘သားတော်မောင် သူ့မျက်လုံးနဲ့
 ပြိုင်ဦး’ တဲ့လေး။
 လစန္ဒာ ငွေရည်မှုန်းလို့
 အပြုံးနဲ့ သူ့ကြိုဆို
 နူးညွတ်ဖွယ်ကို။
 လဝန်းပျို၊ မချိုလားမောင်မေး။
 ‘သားမျက်နှာ ချိုချိုပြုံးနဲ့
 ပြိုင်ဦး’ တဲ့လေး။
 လရောင်နဲ့ ကြယ်ရောင်။
 ငွေနှင်းရည် မြလွှာထက်က
 ဝင်းလက်ပုံဆောင်။
 နှင်းငွေဥရောင်၊ မပြောင်လားမောင်မေး။
 ‘သားလူညို သူ့ငိုတုန်းကို
 ပြိုင်ဦး’ တဲ့လေး။

အချိုး

ငွေတာရီ

ခက်ဆစ်အဖွင့်

- ၁။ ထယ် = ထည်ဝါသည်။
- ၂။ စန္ဒာ = လ။
- ၃။ ငွေရည်မှုန်း = ငွေရောင်ခြယ်သည်။

ပညာသည်

တိမ်မှောင်ချဉ်း၍
 မလင်းရောင်ဝါ၊ မှိုင်းအုပ်ကာလျှင်
 ဘယ်ညာမလပ်၊ လောကဓာတ်သို့
 တိုက်ခတ်တုန်ဟီ၊ လေပြင်းချိုသော်
 တွဲလီတွဲလောင်း၊ စာဘူးတောင်းလည်း
 မညောင်းမကြောက်၊ သိုက်အုံဆောက်သည်
 အုံလောက် ပညာသည်တကား။

ခေတ်စမ်းလင်္ကာ

မိုးစည်

ခက်ဆစ်အဖွင့်

- ၁။ ချဉ်း = အနားကပ်သည်။
- ၂။ စာဘူးတောင်း = သစ်ကိုင်းမှ တစ်ဆင့် လေတွင်တွဲလျား ကျနေသော အသိုက်ရှည် ရက်လုပ်တတ်သည့် ထိပ်ဝါစာကလေးငှက်မျိုး။